

**ВСЕУКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
«БОТАНІКА ТА МІКОЛОГІЯ: ПРОБЛЕМИ І
ПЕРСПЕКТИВИ НА 2011—2020 РОКИ»
(до 90-річчя заснування Інституту ботаніки
імені М.Г. Холодного НАН України)**

За ініціативи президента Українського ботанічного товариства академіка НАН України К.М. Ситника в Інституті ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України (далі — ІБ НАНУ) 6—8 квітня 2011 р. відбулася Всеукраїнська конференція «Ботаніка та мікологія: проблеми і перспективи на 2011—2020 роки», присвячена 90-річчю від дня заснування Інституту. В її роботі взяли участь понад 170 провідних ботаніків України із 32 науково-дослідних інститутів, ботанічних садів, вищих навчальних закладів, заповідників та інших установ, зокрема з Інституту екології Карпат (ІЕК НАН України, м. Львів); Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка (НБС НАН України, м. Київ); Київського національного університету (КНУ імені Тараса Шевченка); Харківського національного університету (ХНУ імені В.Н. Каразіна); Нікітського ботанічного саду — Національного наукового центру УААН (м. Ялта); Інституту біології південних морів імені О.О. Ковалевського (ІБПМ НАН України, м. Севастополь); Сумського національного аграрного університету (СНАУ); Донецького ботанічного саду (ДБС НАН України); Наукового центру екомоніторингу та біорізноманіття мегаполіса (НЦЕБМ НАН України, м. Київ); Інституту фізіології рослин і генетики (ІФРiГ НАН України, м. Київ); Донецького національного університету (ДНУ); Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Львівського національного університету імені Івана Франка (ЛНУ), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБПУ, м. Сімферополь); Чорноморського біосферного заповідника НАН України

© К.М. СИТНИК,
І.О. ДУДКА,
Я.П. ДІДУХ,
Є.Л. КОРДЮМ,
Л.І. МУСАТЕНКО,
С.Л. МОСЯКІН,
С.Я. КОНДРАТЮК,
Д.В. ДУБИНА,
М.М. ФЕДОРОНЧУК,
А.П. ІЛЬІНСЬКА,
О.М. ПЕРЕГРИМ, 2011

тощо. Виступили з доповідями або надіслали тези науковці з інших країн — Австрії, Республіки Білорусь, Польщі, Ірану.

На конференції відбулися два пленарні засідання, працювали чотири секції та один круглий стіл. У доповідях, виголошених протягом трьох днів роботи конференції, висвітлені найактуальніші проблеми сучасної ботанічної та мікологічної науки: різні аспекти вивчення біорізноманітності рослин та грибів, питання розвитку екології, молекулярної філогенії та застосування молекулярно-біологічних підходів до вирішення завдань систематики, фенотипічної пластичності рослин, популяційних досліджень раритетної компоненти флори та моніторингу стану рослинного покриву України тощо.

Ботанічний форум відкрив вітальним зверненням президент Українського ботанічного товариства, почесний директор ІБ НАНУ академік НАН України К.М. Ситник. Він зазначив, що така Всеукраїнська конференція в Інституті скликається вдруге. Перша відбулася в 1953 р. і присвячувалася проблемам вивчення флори і рослинності Української РСР у зв'язку з їх використанням і перетворенням.

На двох пленарних засіданнях шостого та сьомого квітня було виголошено 13 доповідей.

Перше пленарне засідання відкрилося доповіддю члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха* «Розвиток екології: від минулого у майбутнє». Доповідач підкреслив, що в процесі історичної еволюції екології змінювався погляд на предмет досліджень — від розуміння систем різного рівня як організмів через оцінку їхньої реакції на зовнішні фактори й до судження про організми як системи, що передбачає використання системного підходу, структурного аналізу, з'ясування зворотних зв'язків. Такий підхід уможливив перехід до вивчення не лише лінійного розвитку екосистем та прямолінійних залежностей між їхніми компонентами, а й усвідомлення складнощів цих атрибутів, спроби використання ще недостатньо адаптованих у сферу екосистемології положень термодинаміки та синергетики. Доповідач припустив, що інтенсивне запровадження останніх найближчим часом може зумовити суттєві якісні зрушення в екології, які визначатимуть розвиток і суміжних дисциплін, таких як популяційна екологія, геоботаніка тощо.

Важливою складовою конференції стала низка доповідей, присвячених результатам сучасних таксономічних і молекулярно-філогенетичних досліджень різних груп рослин та грибів. Д-р біол. наук С.Л. Мосякін спинився на принципах і тенденціях побудови сучасних філогенетичних систем судинних рослин. При цьому він продемонстрував, що у сучасній систематиці суто кладистичний підхід та ототожнення системи і філогенії є методичною помилкою. З еволюційної точки зору гради є такими ж реальними одиницями класифікації, як і клади, у зв'язку з чим запропонована концепція градофілетичних таксонів.

Член-кореспондент НАН України І.О. Дудка, разом із співавторами канд. біол. наук В.П. Гайовою та канд. біол. наук Ю.Я. Тихоненком, у доповіді «Сучасні тенденції у систематиці окремих груп грибів та грибоподібних організмів» підкреслила, що завдяки розвитку ультраструктурних і молекулярно-філогенетичних досліджень

*Тут і далі, якщо прізвище доповідача наведено без зазначення установи, де виконувалися дослідження, йдеться про Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України.

грибів відбулися істотні зміни в розумінні еволюційних зв'язків як між їх окремими великими таксонами у ранзі відділів, так і на нижчих рівнях, у межах класів та порядків. Як модельні об'єкти для демонстрації цих змін І.О. Дудка навела класи *Muchomycetes*, *Ascomycetes* і порядок *Pucciniales*. Д-р. біол. наук С.Я. Кондратюк у доповіді «Молекулярна філогенія — джерело розвитку таксономії лишайників» зазначив, що українські дослідники — О.Б. Блюм та Г.П. Кашеваров ще в 1986 р. (тоді співробітники Інституту ботаніки) стали визнаними піонерами у використанні молекулярної філогенії для таксономії лишайників. Нині науковці відділу ліхенології та бріології у співпраці із данськими та шведськими колегами мають змогу широко застосовувати найсучасніші молекулярно-філогенетичні методи й утримувати провідні позиції київської школи таксономістів-криптогамістів у світі, забезпечувати подальший розвиток таксономічних досліджень лишайників. Доповідь д-ра біол. наук В.П. Гелюти (у співавторстві з С. Такамацу, Японія) була присвячена застосуванню молекулярно-філогенетичних підходів до розв'язання деяких проблем систематики борошнесторосяних грибів. Доповідач відзначив, що за результатами порівняльного аналізу нуклеотидних послідовностей різних ділянок ядерного геному (насамперед ITS1, ITS2 та 28S) уже отримано відповіді на низку дискусійних питань таксономії певних груп борошнесторосяних грибів (*Ascomycota*, *Erysiphales*) і значно змінено погляди на їхню систему, також удалося визначити час виникнення певних груп борошнесторосяних грибів. Подальше використання молекулярно-філогенетичного підходу, на думку доповідача, розширить обсяг роду *Leveillula*, дасть змогу дослідити такі збірні види, як *Golovinomyces cichoracearum*, *Phyllactinia guttata*, з'ясувати систематику представників роду *Erysiphe*, пов'язаних із бобовими. Доповідь австрійського вченого Т. Прошольда була сфокусована на результатах молекулярно-філогенетичних досліджень водоростей.

Друге пленарне засідання відкрилося доповіддю члена-кореспондента НАН України Є.Л. Кордюм «Фенотипічна пластичність та епігенетика». Доповідачка висвітлила сучасні питання щодо можливої участі епігенетичних систем контролю генної експресії у проявах фенотипічної пластичності в рослин з урахуванням широкого розповсюдження в рослинному світі вегетативного розмноження, модульності та необмеженості росту, наявності численних циклів онтогенезу в багаторічних рослин, апоміксису — адвентивної ембріонії та апоспорії, індивідуальної мінливості на популяційному рівні як основи їхньої адаптації до постійних змін зовнішнього середовища, а також окреслила перспективи подальших досліджень з цих питань. Член-кореспондент НАН України Л.І. Мусатенко в доповіді «Регуляція росту та розвитку спорових рослин: стан і перспективи досліджень» розглянула ключові проблеми фітофізіології — з'ясування механізмів гормональної регуляції фізіологічних функцій та інтеграції фізіологічних процесів у рослинних системах різного рівня в ході онтогенезу й адаптації до несприятливих абіотичних і біотичних чинників. Доповідачка зазначила, що розв'язання багатьох глобальних проблем, таких як захист довкілля, розробка теоретичних засад збереження біорізноманіття, застосування принципово нових методів індукції генетичного розмаїття культурних рослин, розвиток фітофармакології та ін., залежить від рівня досліджень саме в галузі фітогормонології.

Найважливіші аспекти вивчення малих популяцій — генетична різноманітність, ефективна і загальна чисельність, площа оселищ, динаміка чисельності, зокрема квітучих особин, ефективність насінневого і вегетативного розмноження, внутрішньопопуляційна різноманітність, життєвість і варіабельність онтогенезу особин, взаємовплив видів-сусідів, кількісні значення яких є першочерговими індикаторними ознаками стану і перспектив розвитку малих популяцій, розкрив у своїй доповіді д-р біол. наук В.Г. Кияк (ІЕК). Він підкреслив, що актуальним є виявлення закономірностей поведінки популяцій під час наближення їхніх обсягів до критичних меж. Найпріоритетнішими напрямками досліджень доповідач вважає визначення особливостей екології і життєздатності, структури і функціонування малих популяцій у видів із різними життєвими циклами й різними життєвими формами, зокрема одно- і дворічників, чагарників і дерев у широкому спектрі природних умов й антропогенних змін середовища.

Академік НАН України Ю.Р. Шеляг-Сосонко та д-р біол. наук Я.І. Мовчан виголосили доповідь «Рослинний покрив України в контексті національної культури». Вони показали, що посилюється загрозлива тенденція руйнування природного довкілля, насамперед рослинного покриву — умови існування етносів і націй. Повернення, на новому етапі еволюції на планеті, до гармонійного співіснування — нагальна необхідність і виклик сьогодення. І пошуки виходу з цієї ситуації — в інтегральній площині ботаніки, екології, соціології, економіки і культури.

У доповіді д-ра біол. наук П.М. Устименка, д-ра біол. наук Д.В. Дубини та канд. біол. наук Л.П. Вакаренко «Зелена книга України: минуле, сучасне та майбутнє» наголошувалося на тому, що ідеологія синтаксономічної охорони знайшла своє конкретне втілення у виданні «Зеленої книги України» (ЗКУ) як першого офіційного державного документа щодо такої охорони. Проаналізовано раритетний фітоценофонд України, представлений у ЗКУ. Наведено кількісний розподіл раритетних асоціацій за типами рослинності, охарактеризовано особливості їхнього поширення в Україні, оцінено фітоценотичну та ботаніко-географічну значущість, визначено представленість у природно-заповідному фонді. Доповідачі запропонували найважливіші організаційні заходи щодо синтаксономічної охорони рослинності.

Доповідь академіка НАН України В.Г. Радченка (НЦЕБМ) «Запилення рослин і парадокс люцерни» була присвячена особливостям функціонування величезної консортивної системи «рослини—запилювачі». Чільну увагу автор приділив «парадоксу люцерни», пов'язаному з тим, що квітки люцерни спроможні запліднюватися після запилення лише протягом першої доби свого життя. Це призводить до великих втрат урожаю насіння цієї надзвичайно важливої культури. Доповідач продемонстрував створену ним мультиплікаційну математичну модель, яка наочно показує залежність урожаю люцерни від кількості запилювачів і тривалості фертильного життя квітки, та запропонував шляхи розв'язання проблеми істотного підвищення врожаю насіння люцерни.

У доповіді «Основні особливості флори судинних рослин Криму» д-ра біол. наук А.В. Єни (Південний філіал НУБПУ «Кримський агротехнологічний університет»)

узагальнено результати аналізу в історичному аспекті флористичного багатства Кримського півострова. Зазначено, що більшість особливостей тамтешньої флори обумовлена пограничним, перехідним, перехресним і напівізолюваним положенням Криму в контексті історичної географії рослин. У доповіді д-ра біол. наук С.М. Зиман, д-ра біол. наук М.М. Федорончука та канд. біол. наук О.В. Булах «Анатомо-морфологічні дослідження в Україні: стан і перспективи» стисло проаналізовано розвиток цього напрямку досліджень і внесок у їх поглиблення вітчизняних науковців протягом останніх сорока років. Доповідачі дійшли висновку, що анатомо-морфологічні дослідження в Україні мають непогані перспективи за наявності відповідних фахівців, причому не тільки в Інституті ботаніки, а головне — за неодмінної підтримки держави.

Третій день роботи конференції (восьме квітня) був присвячений засіданням секцій і круглого столу.

Роботою секції «Видова і таксономічна фіторізноманітність та популяційна ботаніка» керував М.М. Федорончук. Було заслухано 12 доповідей, які торкалися широкого кола питань ботаніки — таксономії, флористики (зокрема синантропної), пріоритетного розвитку ботанічного ресурсознавства, охорони рослинного світу, інтродукції та охорони *ex situ*, морфології, біохімії тощо. Найбільше доповідей стосувалося проблем таксономії та флористичних досліджень. Відрадно, що з питань таксономії багато слухних ідей і пропозицій щодо систематики судинних рослин висловили молоді дослідники. Це, зокрема, доповідь Г.В. Бойко (ДБС), присвячена таксономії підроду *Dracunculus* (Besser) Peterm. роду *Artemisia* L., і В.О. Начичко (ЛНУ) — про видове різноманіття чебреців (*Thymus* L.) Волино-Поділля. Цікавими та конструктивними для обговорення були доповіді д-ра біол. наук Р.І. Бурди (НЦЕБМ), де показані передумови розповсюдження антропофітів в екосистемах мегаполісів лісового типу на прикладі м. Києва, та канд. біол. наук О.О. Орлова (Поліський філіал Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації імені Г.М. Висоцького, м. Житомир), в якій проаналізовано сучасний стан флористичних досліджень Житомирського Полісся і сьогоденні тенденції розвитку флори регіону. У виступі канд. біол. наук І.В. Друльової (Ботанічний сад ХНУ) висвітлено результати аналізу стану флори судинних рослин, які спонтанно ростуть на території Ботанічного саду Харківського університету. Питання охорони рослинного світу, зокрема популяцій виду *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó s. l. на заплавах луках р. Псла (Сумська обл.), розкриті в доповіді С.С. Белан (Сумський національний аграрний університет). Видовій різноманітності водних і прибережно-водних рослин в умовах *ex situ* Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна КНУ присвячена доповідь А.Я. Дідух (у співавторстві); гомологізації листків і прилистків у суцвіттях представників порядку *Brassicales* — канд. біол. наук В.С. Харченко (Луганський національний аграрний університет); алелопатичній активності *Pyrethrum coccineum* (Willd.) Worosh. — О.В. Гурської (Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка).

Засідання секції «Геоботаніка та екологія рослин» проводив член-кореспондент НАН України Я.П. Дідух. У доповідях висвітлювалися різні питання синтаксономії,

еколого-ценотичної приуроченості різноманітних рослинних угруповань, а також фенологічна реакція лісових угруповань на зміну температурного фактора.

Секція «Мікорізноманітність і різноманітність спорових рослин» працювала в актовому залі Національного науково-природничого музею. Її засідання почергово вели куратори — член-кореспондент НАН України І.О. Дудка та д-р біол. наук С.Я. Кондратюк. Було заслухано 22 доповіді, 13 із яких присвячені проблемам мікології та фітопатології, 8 — різним аспектам альгології й одна — дослідженням ліхенофлори.

Як позитивні моменти в роботі секції слід відзначити розмаїття тем, охоплених доповідями учасників конференції, високу репрезентативність з-поміж них молодих науковців, активну реакцію аудиторії на переважну більшість доповідей, що виявилось у численних питаннях, репліках і ґрунтовному завершальному обговоренні.

З мікологічних доповідей, представлених на секції, привернув увагу глибокий аналіз сучасної ситуації з номенклатурою грибів (канд. біол. наук Т.В. Андріанова). Розвиток молекулярно-філогенетичних методів дослідження грибів, за даними доповідачки, стимулював дискусію щодо впровадження єдиної назви для грибів, які мають статеvu і нестатеvu стадії розвитку. Зокрема, висловлюється багато заперечень проти «телеотипіфікації» грибів, коли нові анаморфні гриби подаються за назвою телеоморф. З інших новацій — запропоновано передати право затвердження номенклатури грибів від Міжнародного ботанічного конгресу Міжнародному мікологічному конгресу; нові назви грибів визнаються ефективно опублікованими лише за умови реєстрації у Mycobank або Index Fungorum, котрі надають такій назві реєстраційний номер, посилання на який є обов'язковим для публікації. У разі публікації нових таксонів пропонується надати англійській мові права, аналогічні з тими, які нині має латина.

Перспективи використання колекцій культур макро- і мікроміцетів окреслені на прикладі колекції культур аско-, базидіоміцетів й анаморфних грибів кафедри ботаніки КНУ (д-р біол. наук М.М. Сухомлин, канд. біол. наук Т.О. Кондратюк). Найважливішими з них є збереження видової і штамової різноманітності, створення бази генетичних ресурсів, використання її у навчальному процесі.

Інші заслухані на секції мікологічні доповіді чітко розподілилися на дві основні групи: присвячені вивченню видової і систематичної різноманітності грибів у природі та ті, в яких наводилися результати експериментальних досліджень біологічних і фізіологічних особливостей грибів у культурі. Доповіді першої групи містили важливу інформацію про знахідки нових для України та рідкісних видів аско- і базидіоміцетів. До таких належали дискоміцети *Peziza echinospora* Donadini та *Melastiza chateri* (W.G. Sm.) Boud., виявлені в Українських Карпатах (канд. біол. наук В.В. Джаган, КНУ), та *Gyromitra infula* (Schaeff.) Quél. із Західного (НПП «Прип'ять—Стохід») та Лівобережного Полісся (М.О. Зикова). Серед базидіоміцетів НПП «Святі гори» (Харківський Лісостеп) високим рівнем раритетної компоненти відзначалися кортиціодні гриби, 7 видів яких виявились новими для України: *Ceratobasidium cornigerum* (Bourdot) D.P. Rogers, *Helicogloea lagerheimii* Pat., *Tulasnella albida* Bourdot et Galzin, *T. eichleriana* Bres., *T. pallida* Bres., *T. pruinosa* Bour-

dot et Galzin та *T. thelephorea* (Juel) Juel (О.В. Ординець, ХНУ). У цьому ж НПП знайдено рідкісний базидіоміцет з родини *Agaricaceae* *Leucoagaricus nympharum* (Kalchbr.) Bon., занесений до «Червоної книги України» (О.В. Прилуцький, ХНУ). У лісах Західного Полісся на тлі багатой видової різноманітності грибів порядку *Russulales* (65 видів) виявлено два нових для України — *Russula pumila* Rouzeau et F. Massart та *R. carpini* R. Girard et Heinem. (О.П. Висоцька, Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Симоненка НАН України). Аналіз ценотичної приуроченості дереворуйнівних афілофороїдних грибів подано для лісових ценозів регіонального ландшафтного парку «Трахтемирів», розташованого в Правобережному Лісостепу (О.М. Іваненко). Огляд фітопатогенних грибів лісових культур наведено для розсадників Українських Бескид (І.П. Мацяк, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів).

Доповіді з експериментальної мікології виконані на макроскопічних аско-і базидіальних грибах, відомих як об'єкти промислової культури, продуценти біологічно активних речовин, їстівні та лікарські види. Досліджено культурально-морфологічні особливості лікарських аскоміцетів *Cordyceps militaris* (L.: Fr.) Fr. і *C. sinensis* (Berk.) Sacc., встановлено специфічні для кожного виду конідіальні спороношення, виявлено гідролітичні ферменти (канд. біол. наук О.Б. Михайлова, д-р біол. наук А.С. Бухало, канд. біол. наук Н.Л. Поєдинок). Показано вплив таніну і галової кислоти на інтенсифікацію перекисного окиснення ліпідів у їстівних і лікарських грибів *Flammulina velutipes* (Curt. ex Fr.) Sing. та *Lentinus edodes* (Berk.) Sing. (канд. біол. наук О.В. Федотов, О.В. Чайка, ДНУ). Здійснено дослідження внутрішньоклітинної ізоферментної різноманітності культур базидіоміцета *Stereum hirsutum* (Willd.) Gray (канд. біол. наук С.М. Бойко, ДНУ).

На секції було заслухано також шість доповідей з проблем альгології та одну — ліхенології. У доповіді Т. Прошольда (Thomas Pröschold, University of Vienna, Austria) на тему «Систематика “зоохлорел” на основі використання інтегративного підходу» наведено порівняння результатів дослідження колективу авторів щодо ревізії морфолого-анатомічних особливостей вказаних водоростей, даних молекулярно-філогенетичного аналізу та наявності видоспецифічних вірусів тощо. Від імені колективу авторів канд. біол. наук Е.М. Демченко (КНУ) представив доповідь «*Microglæna* Ehrenb. — добре відомі водорості, які до останнього часу включали до групи *Chlamydomonas monadina* (*Chlorophyceae*, *Chlorophyta*)». Жваве обговорення викликали результати, представлені канд. біол. наук Г.А. Жуковою (Білоруський державний університет) у доповіді «Структурні показники перифітону на камінні та очереті в мезотрофному озері Мястро». Із зацікавленням були сприйняті три доповіді співробітників Інституту південних морів ім. О.О. Ковалевського НАН України (м. Севастополь) щодо можливостей прикладного використання водоростей, зокрема, доповідь канд. біол. наук І.М. Чубчикової — «Особливості вторинного каротиногенезу в зеленій водорості *Scotiellopsis rubescens* Vinatz.»; І.М. Гудвілович — «Продукційна характеристика зеленої мікроводорості *Dunaliella salina* Teod. в умовах квазібезперервного культивування»; А.Л. Авсіян — «Вплив світлового режиму на кінетичні характеристики росту *Spirulina pratensis* (Nordst.) Geitl.»). Розгорнута дискусія, пов'язана з можливостями охорони в Україні пралісів,

викликала доповідь канд. біол. наук Л.В. Димитрової — «Перший етап вивчення епіфітної ліхенофлори букового пралісу Угольського та Широколужанського масивів Карпатського біосферного заповідника». В обговоренні доповідей взяли участь д-р біол. наук А.С. Бухало, д-р біол. наук С.Я. Кондратюк, д-р біол. наук В.П. Гелюта, член-кореспондент НАН України І.О. Дудка, В.О. Крамарець.

Засідання секції «Функціональна ботаніка» відбулося за головування члена-кореспондента НАН України Л.І. Мусатенко. У доповідях І.В. Жук, д-ра біол. наук М.М. Мусієнка (КНУ) та канд. біол. наук Ю.В. Карпеця, д-ра біол. наук Ю.Є. Колупаєва (Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва) висвітлені результати досліджень регуляторної дії оксиду азоту на адаптацію рослин пшениці до посухи і теплового стресу. Показано, зокрема, сприятливий вплив NO на процеси макроморфогенезу та продуктивність пшениці за водного дефіциту. Це виявлялося в збільшенні асиміляційної поверхні листкового апарату та збереженні врожайності. Висловлено припущення, що спричинюване екзогенним NO посилення генерації супероксидного аніон-радикала колеоптилями пшениці відбувається переважно за рахунок підвищення активності НАДФН-оксидази, що є важливим для стимульованого дією NO розвитку теплостійкості колеоптилів. Великий інтерес викликала доповідь д-ра біол. наук Ю.Є. Колупаєва (у співавторстві з канд. біол. наук Ю.В. Карпецем), який продемонстрував можливість використання колеоптилів пшениці як зручної моделі для вивчення стійкості рослин до дії стресорів. Завершила роботу секції доповідь О.А. Шейко стосовно розробки методів прискороного розмноження орхідних і введення їх у культуру *in vitro*.

Засідання круглого столу «Сучасні погляди на проблему адаптації рослин до змін довкілля (популяційний, організмовий, клітинний та молекулярний рівні)» відбувалися під головуванням члена-кореспондента НАН України Є.Л. Кордюм. Було заслухано 7 доповідей з питань адаптивної стратегії пшениці щодо умов посухи (д-р біол. наук О.І. Жук, ІФРiГ) та адаптивних реакцій рослин до змін водного режиму на фізіолого-біохімічному (Н.В. Росіцька, НБС), клітинному (д-р біол. наук О.М. Недуха, О.М. Клименко) та молекулярному (Д.А. Блюм) рівнях, а також сигнальної ролі активних форм кисню у реакціях рослин на дію стресу (канд. біол. наук С.І. Жадько) та молекулярних маркерів стресового стану в рослин (канд. біол. наук Л.Є. Козеко). В ході жвавої дискусії обговорювалися сучасні методологічні підходи до пізнання механізмів пластичності та адаптації рослин до несприятливих змін екологічних факторів. Зокрема, це дослідження епігенетичних систем регуляції генної експресії у фенотипічній пластичності під час акліматизації до добових і сезонних змін навколишнього середовища та тривалої адаптації до хронічної дії несприятливих умов як основи збереження біорізноманіття за посиленого антропогенного навантаження і можливих форс-мажорних змін клімату.

Заслухавши й обговоривши 98 наукових доповідей, конференція постановила:

1. Схвалити наукові доповіді, виголошені на пленарних і секційних засіданнях, відзначити, що їхня тематика відбиває найважливіші сучасні напрямки розвитку ботанічної та мікологічної науки.

2. Вважати за доцільне наступного десятиліття концентрувати зусилля на поглибленні класичних досліджень з фіто- і мікорізноманітності, зосередивши їх на маловивчених таксонах рослин і грибів, з популяційної структури флори з особливою увагою до стану популяцій видів, занесених до «Червоної книги України. Рослинний світ» (ЧКУ), зі стеження за змінами в рослинному покриві України.

3. Високо оцінити і поглиблювати найперспективніші напрямки експериментальної ботаніки та мікології з проблем застосування молекулярно-філогенетичних підходів до систематики судинних і спорових рослин та грибів, адаптації рослин до змін довкілля на популяційному, організмовому, клітинному та молекулярному рівнях, гормональної регуляції розвитку рослин і грибів.

4. Протягом наступного десятиліття посилити дослідження зі збереження і раціонального використання біорізноманітності, сприяти дослідженням, спрямованим на охорону рослинного світу, зокрема пов'язаним із веденням ЗКУ та ЧКУ в аспекті підготовки нових видань цих документів.

5. Рекомендувати Президії УБТ, як фундатору проведення конференції, звернутися з клопотанням до Президії НАН України про нагальну необхідність створення Центру молекулярно-біологічних досліджень для біологічних інститутів НАН України.

6. Упродовж 2011—2020 років посилити дослідження видової різноманітності, екології та біології спорових рослин і грибів на території природоохоронних об'єктів ПЗФ України, з особливою увагою до новостворених заповідників та національних природних парків.

7. Вважати за доцільне провести наступну конференцію «Ботаніка і мікологія: проблеми і перспективи» у 2020 р.; рекомендувати відділенням УБТ протягом 2012—2020 років організувати і проводити конференції, симпозіуми, семінари за вищезазначеними актуальними напрямками ботанічної та мікологічної науки.

8. Рекомендувати наукові доповіді, виголошені на пленарних засіданнях конференції, до друку в «Українському ботанічному журналі» з обов'язковим оформленням статей за правилами «УБЖ».

9. Висловити щиру подяку президентові УБТ академіку НАН України К.М. Ситнику за його наполегливу ініціативу щодо скликання Всеукраїнської конференції «Ботаніка і мікологія: проблеми та перспективи 2011—2020 рр.» і постійну підтримку у процесі її підготовки і проведення.

10. Відзначити високофахову роботу кураторів пленарних засідань — членів-кореспондентів НАН України І.О. Дудки та Я.П. Дідуха, проф. С.Я. Кондратюка, кураторів секцій і круглих столів — проф. С.Л. Мосякіна, д-ра біол. наук М.М. Федорончука, проф. Д.В. Дубини, членів-кореспондентів НАН України Л.І. Мусатенко і Є.Л. Кордюм; подякувати за велику організаційну роботу з підготовки і проведення конференції секретареві оргкомітету канд. біол. наук А.П. Ільїнській та вченому секретарю УБТ канд. біол. наук О.М. Перегрим.

*К.М. СИТНИК, І.О. ДУДКА, Я.П. ДІДУХ, Є.Л. КОРДЮМ, Л.І. МУСАТЕНКО,
С.Л. МОСЯКІН, С.Я. КОНДРАТЮК, Д.В. ДУБИНА, М.М. ФЕДОРОНЧУК,
А.П. ІЛЬІНСЬКА, О.М. ПЕРЕГРИМ*